

## 4.2. Kommissionens forslag

### 4.2.1. Anvendelsesområde

I overensstemmelse med kommissoriet for kommissionens arbejde foreslås i betænkningen en række regler, der afklarer, hvilken nærmere retsstilling borgere og virksomheder har, hvis der i tilknytning til forvaltningsmyndigheders virksomhed uden for strafferechtsplejen (f.eks. under gennemførelsen af et kontrolbesøg) opstår spørgsmål om, hvorvidt den pågældende borger eller virksomhed har begået en lovovertrædelse, som kan medføre straf.

I den forbindelse foreslår kommissionens flertal bl.a. regler, der skal sikre den mistænkte ret til ikke at inkriminere sig selv i situationer, hvor lovgivningen foreskriver en pligt til at meddele visse oplysninger til en forvaltningsmyndighed.

Kommissionens udkast til de omhandlede regler omfatter de tilfælde, hvor der i lovgivningen mv. er fastsat pligt til at meddele oplysninger til en offentlig myndighed, og hvor denne pligt er strafsanktioneret eller kan gennemtvinges med tvangsbøder eller lignende. Reglerne omfatter endvidere såvel afgivelse af forklaring som vedkommendes fremskaffelse af dokumenter mv.

Der henvises til betænkningens side 139ff.

### 4.2.2. Anvendelse af oplysningspligter over for en mistænkt

Kommissionens flertal foreslår, at der indføres en bestemmelse i lovgivningen, som – i lyset af artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og den retspraksis, der knytter sig til denne bestemmelse – fastslår, at en person, som mistænkes for at have begået en lovovertrædelse, der kan medføre straf eller anden sanktion, som må sidestilles med straf, ikke har pligt til at meddele oplysninger til en offentlig forvaltningsmyndighed, medmindre det kan udelukkes, at de oplysninger, der søges tilvejebragt, kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse.

Som begrundelse for en sådan bestemmelse henviser flertallet som anført til den retspraksis om det almindelige forbud mod selvinkriminering, der bl.a. kan støttes på Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Herudover finder flertallet, at også hensynet til ikke at omgå strafferechtsplejens regler taler for, at der bør gælde begrænsninger for myndighedernes anvendelse af bestemmelser i lovgivningen om oplysningspligt over for personer mv., som mistænkes for at have begået en strafbar handling. Inden for strafferechtsplejen har en mistænkt eller tiltalt person således

ikke pligt til at afgive forklaring, jf. retsplejelovens §§ 171 og 752.

Flertallet finder, at den omtalte bestemmelse ikke alene skal finde anvendelse i tilfælde, hvor manglende opfyldelse af oplysningspligten kan medføre straf, men også i tilfælde, hvor lovovertrædelsen kan medføre en anden sanktion, som må sidestilles med straf. I den forbindelse henviser flertallet til artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som også omfatter sanktioner, der ikke efter national ret henregnes til strafferechtsplejen, men som ikke desto mindre må sidestilles med straf.

Uden for flertallets forslag falder tilfælde, hvor myndigheden ikke har adgang til at søge oplysningspligten gennemtvunget. Flertallets forslag omfatter derfor ikke tilfælde, hvor en part f.eks. i forbindelse med en ansøgning må give visse oplysninger som forudsætning for, at ansøgningen kan imødekommes, og hvor manglende afgivelse af oplysninger alene kan tillægges såkaldt processuel skadevirkning, således at ansøgningen eventuelt ikke kan imødekommes.

Kommissionens flertal anfører, at der skal foreligge en konkret mistanke, før den foreslåede bestemmelse finder anvendelse, og at det som udgangspunkt må være afgørende, om myndighedens mistanke er så stærk, at der inden for strafferechtsplejen ville være grundlag for at rejse en sigtelse. Der skal således foreligge omstændigheder, spor mv., som på objektivt grundlag og med rimelighed kan tale for vedkommendes mulige skyld. I den forbindelse bemærkes, at en person normalt skal anses for sigtet, når mistanken samler sig om vedkommende, og efterforskningen direkte retter sig mod den pågældende og ikke mod en bredere kreds.

Efter flertallets opfattelse er det af afgørende betydning, at en mistænkt person er bekendt med retten til ikke at afgive oplysninger. Der foreslås derfor også en bestemmelse, der udtrykkeligt fastsætter, at den pågældende myndighed i de nævnte tilfælde skal vejlede vedkommende om, at der ikke er pligt til at meddele oplysninger til myndigheden. Kommissionens flertal foreslår endvidere en bestemmelse, der fastslår, at den mistænkte kan give samtykke til, at myndigheden indhenter oplysninger hos vedkommende om den formodede lovovertrædelse. Flertallet finder, at et sådant samtykke skal være skriftligt og skal gives på et frivilligt, specifikt og informeret grundlag.

Kommissionen anfører, at den foreslåede bestemmelse om begrænsninger i adgangen til at anvende oplysningspligter må antages at svare til, hvad der i dag er den gældende retstilstand på en lang række forvaltningsområder.